

Tiszta haszon?

Bár valóságos istenkísértés Ukrajnában labdarúgó-Eb-t rendezni, ettől még nem szükségszerű a kudarcc. Sportközgazdász szerzőnk eljátszik azzal a gondolattal is, hogy mi lenne, ha Magyarország nyerte volna el a rendezés jogát.

DÉNES FERENC | reflektor@hetivalasz.hu

Az 1984-es Los Angeles-i olimpia, vagyis a modern megasportesemények megszületése óta változatos motivációkkal pályáznak az országok, városok a megasportesemények megrendezésére. A hajtóerő lehet pusztán profitszerzés (1996 – Atlanta), gyakrabban regionális fejlesztés, város- és városrész-rehabilitáció (1992 – Barcelona, 2012 – London), de egyszerű sportfejlesztés is. Széles hát a skála, melyből a politikai, hatalmi, társadalmi konfliktuskezelés sem hiányozhat (lásd a 2008-as pekingi olimpiát vagy a 2010-es dél-afrikai futball-világbajnokságot). A politikai indokokat tartják a fő motivációnak – elsősorban ukrán részről – az idei Eb rendezési jogának elnyeréséért folytatott küzdelemben is. A közvélekedés szerint Ukrajna pályázatában és annak elfogadásában az Oroszországtól való rugalmas elszakadás és az Európához tartozás vágya fejeződik ki. A futball ugyanakkor ennél öntörvényűbb világ, s a döntés hátterében sokkal inkább a világszervezet belüli pozícióharcok állnak, nevezetesen a *Michel Platini* vezette új UEFA-vezérkar hatalomra segítése.

Ukrán tőkések

Egy ilyen esemény gazdasági hatása: a kormányzati ráfordítások, beruházások, valamint a fogyasztás és a kapcsolódó export-import egyenlege befolyásolja. A beruházások komoly közpénzkiadással járnak, de megrendeléseket adnak a gazdasági szereplőknek, munkahelyet teremtenek, felpörgetik a fogyasztást és gazdaságot, s így bevételeket hoznak a költségvetésnek. A fogyasztás növekedése jelentősen kapcsolódik az idegenforgalomhoz, némileg az esemény előtt, főleg alatta, de egy sikeres rendezvény még sokáig vonzó hatást gyakorol a turistákra. A belső fogyasztás erősen függ a rendező

ző ország(ok) csapatának szereplésétől. A válogatott győzelme szinte exponenciálisan növeli a háztartások költési hajlandóságát, hiszen a hazai sikerek minden pénzt megérnének, ami meglátszana az állami adó- és egyéb bevételekben is.

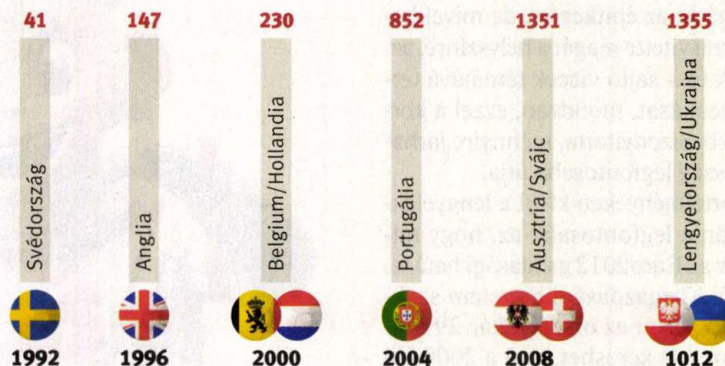
Az ukránok pályázata azonban ránézésre és ténylegesen is nettó hazugság volt. Az infrastruktúra akkor is ismert állapota, a politikai bizonytalanság, a társadalmi feszültségek előrevetítették: egy ukrán helyszíni Eb nemhogy latin fieszta nem lesz, de a megvalósítás is kétséges, ahogy a szurkolók, médiumok színvonalas kiszolgálása is. Egy kijevi gazdaságkutató intézet elemzése szerint az ukránok közel 20 milliárd eurós fejlesztést ígértek. Úgy képzelték, a költségek 82 százalékát magánforrásokból finanszírozzák, ami még akkor is jelentősen elmeresztettnek tűnt, ha

tudtuk, hogy az ukrán nemzeti nagytőkések is „önként és dalolva” fejlesztene bülbülszavú kormányzatuk kérésére.

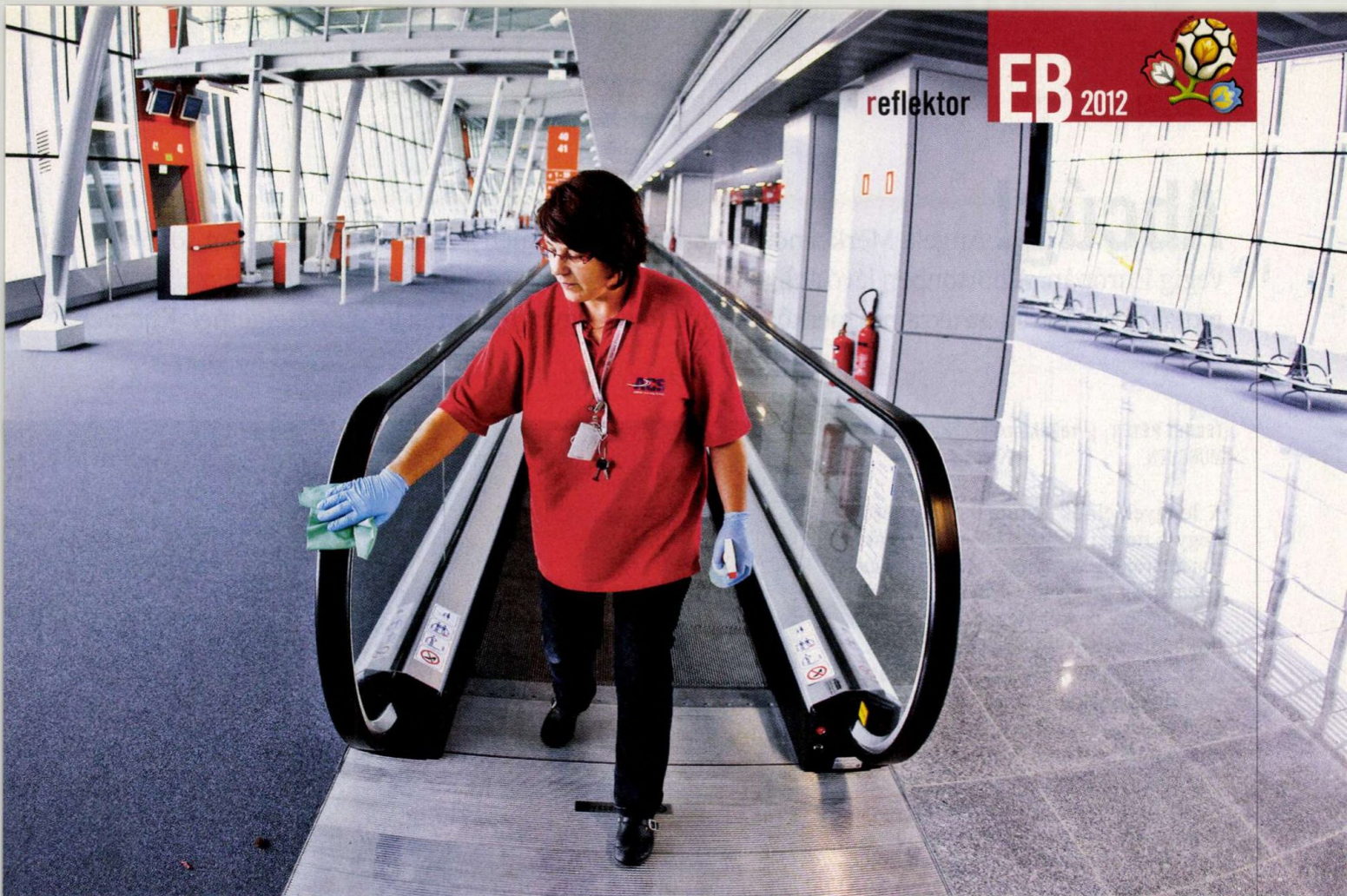
Ehhez képest az Erste Bank Kutatócsoportja most 10,4 milliárd euróra becsüli az ukránok Eb-kiadásait – a *Financial Times* két hónappal korábban mindössze 6-8 milliárd közé tette ezt az összeget –, ami a GDP kilenc százaléka. A kiadások háromnegyedét a közlekedés fejlesztésére fordították: jelentősen növelték a repülőterek kapacitását, közel 3500 kilométer utat, 1700 kilométer vasútvonalat építettek, és 900 új tömegközlekedési eszközt helyeztek üzembe. A kiadások 12 százaléka stadionfejlesztésre ment, ami közel kétszáz ezer ülőhelyet érintett. Hírek szerint épült 290 hotel és 21 kórház is, amit szintén az Eb-rendezés költségvetéséhez sorolnak. Ezek a fejlesztések je-

Az UEFA Eb-bevételei 1992–2012 között (millió euró)

A futball-Európa-bajnokságok gazdasági eredményei robbanásszerűen növekedtek az elmúlt húsz évben – legalábbis ami az Európai Futballszövetség (UEFA) bankszámláit illeti. Az elmúlt két évtizedben 33-szorosára nőtt a bevétel. Az áttörést a 2004-es portugáliai Eb hozta, amikor 3,7-szer több pénzt gyűjtött be az UEFA, mint négy évvel korábban. Idén a gazdasági válság miatt a bevételek gyakorlatilag nem növekedtek a négy évvel korábbihoz képest. Ebben közrejátszik az is, hogy a mostani két rendező ország kevésbé „bevételvonzó”. Ez megmutatik például abban, hogy bár a médiajogok értékesítése közel öt százalékkal nőtt, a vállalati helyszíni költségek több mint egyharmaddal csökkentek.

Forrás: UEFA EURO 2012 finances, Fact sheet 2011. június

» Utolsó simítások a varsói Chopin légikikötő új termináljában

lentősek Ukrajna életében: míg például a Lviv–Kijev közötti 540 kilométeres szakaszt korábban 7-10 óra alatt tették meg a vonatok, az új pályán a koreai mozdony már 180 km/óra sebességgel száguld. A költségeket nagyjából fele-fele arányban biztosították közpénzből és magánforrásokból.

Bizonytalan haszon

A lengyelek pályázata minden tekintetben méltányolható volt. Úgy tűnik, a megvalósítás során is odatették magukat. Közel 20 milliárd eurót költöttek, túlnyomóan ők is a közlekedésre, elsősorban az úthálózat fejlesztését szem előtt tartva – az összkiadás 58 százaléka ment erre –, a vasútvonal rendberakása a teljes költségvetés 16 százalékát emésztette fel. Emellett szinte eltörpül a stadion- és szállodafejlesztés egy-egy milliárd eurója. A lengyel Eb-rendezést megkönnyítette az európai uniós pénzek lehívása, ami az erőforrások közel harmadát biztosította, alig elmaradva a lengyel költségvetés által adott összegektől.

A rendezésre való felkészülés, az esemény, illetve annak utóhatásai mind-

két országban hozzájárulnak a gazdaság felpörgetéséhez. Lengyelországban például úgy számolnak, hogy – 2009-es áron – az Eb alapesetben 2,1 százalékkal növelheti a GDP-t a 2008–2020-as időszakban. A kiadások megtérülése azonban kétséges. Mindkét országban két tényező határozza meg, hogy a költségvetés hozzájut-e a pénzéhez. Az egyik a turisták száma és költsége. Csakhogy a 2012-es Európa-bajnokságot kedvezőtlen nemzetközi visszhang övezi – lásd a Kijevvel szembeni bojkottot –, Ukrajnában a fejlesztések ellenére sem egyszerű közlekedni és szállást találni, rossz hírek érkeznek az ukrán toleranciáról a deviánsnak tekintett csoportokkal szemben, így kérdéses, mennyire lesz vonzó célpont a két rendező ország. Hasonlóan bizonytalan a rendező országok válogatottjainak szereplése, egy esetleges sportkudarccal rontható a gazdasági siker esélyeit is.

Mi lett volna, ha?

Végezetül érdemes eljátszani a gondolattal: mit jelentett volna nekünk az Eb-rendezés? A lengyelekhez hasonlóan

mi is jelentős mértékben tudtunk volna EU-forrásokat lehívni, a szükségszerű beruházások pörgették volna a gazdaságot, munkát adtak volna, megteremtették volna a növekedés feltételeit, ha... – ha Magyarországon nem kapna minden egy kis vajszerű árnyalatot. A 2008–2012-es periódus egyszerre a nemzetközi gazdaság és a magyar társadalom válságos időszaka. Drámai költségvetési hiány, fullasztó államadóság, fenyegető államcsőd és az ezeket leküzdeni hivatott megszorítások, szétszakadó társadalom és korrupció, korrupció, korrupció. Egy unortodox Magyarországon ilyen körülmények között az Eb-rendezés lehet, hogy kész katasztrófát hozott volna.

Pedig egy, a futball-Európa-bajnoksághoz hasonló megasportesemény megrendezése nagyon is ortodox tett. Gazdasági sikerességéhez sem kell sok: racionalitás, bölcsesség, a valóság ismerete és tisztelete, társadalmi összefogás, szervezőképesség, sok munka és kevés – a nyugat-európai átlagot nem meghaladó – lopás. Talán majd 2020-ban menni fog...